

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-101

M.A. (I Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Compulsory Paper-SC-01)

(Classical Sociological Tradition)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words :[20]
  - (1) Analyse Durkheim's contribution to the methodology of Social Sciences.
  - (2) Critically assess Marx's theory of class struggle.
2. Answer any *one* of the following questions within **500** words :[20]
  - (1) Discuss Weber's views on Protestant ethics and emergence of capitalism.
  - (2) Describe impact of social and intellectual forces in developing sociological theory.
3. Answer any *two* of the following questions within **250** words each :[20]
  - (1) Explain limitation of classical theory with specific reference to gender.
  - (2) State Marx's views about alienation.
  - (3) Explain Durkheim's views about religion.
  - (4) Describe types of social action.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Limitations of classical theory with specific reference to colonialism.
- (2) Merits of bureaucracy.
- (3) Altruistic suicide.
- (4) Self-destructive nature of capitalism.
- (5) Connection of classical theory of present issues.
- (6) Meaning of historical materialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) सामाजिक शास्त्रांच्या अभ्यासपद्धतीला दुरखीम यांनी दिलेल्या योगदानाचे विश्लेषण करा.
- (2) मार्क्सच्या वर्गसंघर्ष सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) प्रोटेस्टंट नीतितत्वे आणि भांडवलशाहीचा उदय यासंबंधी वेबरच्या दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
- (2) समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या विकासावर प्रभाव टाकणाऱ्या सामाजिक आणि बौद्धिक प्रभावांचे वर्णन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) अभिजात सिद्धांताच्या लिंगभावाच्या संदर्भातील मर्यादा स्पष्ट करा.
- (2) मार्क्सचे परात्मतेविषयीचे विचार सांगा.
- (3) डुरखीमचे धर्मविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (4) सामाजिक क्रियांच्या प्रकारांचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा : [20]

- (1) अभिजात सिद्धांताच्या वसाहतवादाच्या संदर्भातील मर्यादा
- (2) नौकरशाहीचे गुण
- (3) परार्थवादी आत्महत्या
- (4) भांडवलशाहीचे आत्मघातकी स्वरूप
- (5) अभिजात सिद्धांताचा वर्तमान प्रश्नांशी संबंध
- (6) ऐतिहासिक भौतिकवादाचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-102

M.A. (Part I) (I Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

Compulsory Paper-II

SC-02 : Sociology of India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) Discuss the contribution of Dr. G.S. Ghurye and Dr. M.N. Shrinivas to the formation of sociology in India.
- (2) Examine the distinctive characteristics of Non-Brahmin perspective and discuss Mahatma Phule contribution to it.

2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) State the characteristics of subaltern approach to the study of Indian society and discuss Ranajit Guha's contribution to it in brief.
- (2) Write in brief the characteristics of tribe and examine social change in tribal communities of India.

3. Answer any *two* of the following questions within **250** words each : [20]

- (1) Examine the distinctive nature of social stratification of India.
- (2) State the features of household in India. How household is different from family ?

P.T.O.

- (3) What is rural-urban continuum ? Discuss the limitations of rural-urban continuum approach with reference to India.
- (4) Elaborate the phases of villages in India.
4. Write short notes on any *four* of the following within **100** words : [20]
- (1) Limitations and Indological approach.
- (2) Dr. Iravati Karve's contribution to formation of sociology in India.
- (3) Any *two* features of Dialectical approach to the study of Indian society.
- (4) Sanskritization
- (5) Gender as a form of stratification.
- (6) Any *two* characteristics of kinship in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) डॉ. जी.एस. घुर्ये व डॉ. एम.एन. श्रीनिवास यांनी भारतातील समाजशास्त्राच्या जडणघडणीस कसे योगदान दिले याची चर्चा करा.
- (2) ब्राम्हणेतर दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये व त्यास महात्मा फुले यांनी दिलेल्या योगदानाचे परिक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) भारतातील समाजाच्या अध्ययनातील शोषित (subaltern) दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये व त्यास रणजित गुहा यांनी दिलेले योगदान यांची चर्चा करा.
- (2) भारतातील आदिवासी समुदायाची वैशिष्ट्ये व त्यांच्यातील सामाजिक परिवर्तन यावर थोडक्यात लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) भारतातील सामाजिक स्तरीकरणाच्या वैशिष्ट्यपूर्ण स्वरूपाचे परीक्षण करा.
  - (2) भारतातील घरदाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. घरदार हे कुटुंबापेक्षा वेगळे कसे ?
  - (3) ग्रामीण नागरी सातत्य म्हणजे काय ? भारतीय संदर्भात ग्रामीण नागरी दृष्टीकोणाच्या मर्यादांची चर्चा करा.
  - (4) भारतातील खेड्यांच्या विविध अवस्था विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]
- (1) प्राच्यविद्याशास्त्रीय दृष्टीकोनाच्या मर्यादा.
  - (2) भारतीय समाजशास्त्राच्या जडणघडणीतील डॉ. इरावती कर्वे यांचे योगदान.
  - (3) भारतीय समाजाच्या अभ्यासातील द्वंद्वात्मक दृष्टीकोनाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये.
  - (4) संस्कृतीकरण
  - (5) लिंगभाव-स्तरीकरणाचा एक प्रकार.
  - (6) भारतातील नातेसंबंधाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-103

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

SO-01 : Agrarian Society in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

(i) Critically examine the structure of peasantry in India.

(ii) Explain the impact of colonial land settlement in India.

2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

(i) Examine the success and failure of community development programme.

(ii) Critically evaluate agrarian movements in India.

3. Answer any *two* of the following questions within **250** words each : [20]

(i) Discuss the impact of globalization in Indian agriculture.

P.T.O.

- (ii) Examine the features of agrarian society.
- (iii) Explain the asiatic mode of production.
- (iv) Discuss the nature of Panchayati Raj.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Features of tribal society
- (ii) Feudalism
- (iii) NREGP
- (iv) Features of politics of farm Lobby
- (v) Farmer's suicide
- (vi) Impact of green revolution on agriculture.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (i) भारतातील शेतकी संरचनाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (ii) वसाहतवादी जमीनधारणेचे भारतावरील परिणाम स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (i) समुदाय विकास कार्यक्रमाचे यश आणि अपयशाचे परीक्षण करा.
- (ii) भारतातील कृषक चळवळींचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (i) भारतीय शेतीवरील जागतिकीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.
- (ii) कृषक समाजाच्या वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- (iii) अशियायी उत्पादन पद्धती स्पष्ट करा.
- (iv) पंचायती राजच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारावर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा : [20]

- (i) आदिवासी समाजाची वैशिष्ट्ये
- (ii) सरंजामशाही
- (iii) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कार्यक्रम
- (iv) फार्म लॉबी (Farm Lobby) च्या राजकारणाची वैशिष्ट्ये
- (v) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या
- (vi) शेतीवरील हरीतक्रांतीचे परिणाम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-104

M.A. (I Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

Social Movements

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Discuss the relationship between social movement and state.
  - (2) Critically evaluate the present position of Dalit movement in India.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Critically evaluate new social movement theory.
  - (2) Define social movement and delineate the characteristics of social movement.
3. Answer any *two* of the following within **250** words : [20]
  - (1) Discuss the limitation of resource mobilization theory of social movement.
  - (2) Explain the Marxist approach to the study of social movement.
  - (3) Examine the contribution of civil society in the ecological movement in India
  - (4) Explain the role of civil society in the social movement.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Meaning of insurrection
- (2) Difference between rebellion and revival
- (3) Role of leadership in social movement
- (4) Role of ideology in social movement
- (5) Meaning of counter movement
- (6) Peace movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
  - (1) सामाजिक चळवळ आणि राज्यसंस्था यामधील परस्पर संबंधावर चर्चा करा.
  - (2) भारतातील दलित चळवळीच्या सद्यस्थितीचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
  - (1) नवीन सामाजिक चळवळीच्या सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
  - (2) सामाजिक चळवळीची व्याख्या देऊन सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
  - (1) सामाजिक चळवळीच्या संसाधन गतिशीलता सिद्धांतांच्या मर्यादांची चर्चा करा.
  - (2) सामाजिक चळवळीच्या अभ्यासासाठी मार्क्सवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
  - (3) भारतातील पर्यावरण चळवळीमधील नागरी समाजाच्या (Civil Society) योगदानाचे परीक्षण करा.
  - (4) सामाजिक चळवळीमधील नागरी समाजाची (Civil Society) भूमिका स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) उठावाचा अर्थ
- (2) बंड आणि पुनरुज्जीवन यातील फरक
- (3) सामाजिक चळवळीमधील नेतृत्वाची भूमिका
- (4) सामाजिक चळवळीमधील विचार प्रणालीची भूमिका
- (5) प्रति चळवळीचा अर्थ
- (6) शांतता चळवळ.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-105

M.A. (I Sem.) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-03 : Political Sociology)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following in **500** words : [20]
  - (a) Describe nature and scope of Political Sociology.
  - (b) Explain Marx's contribution to Political Sociology.
2. Attempt any *one* of the following in **500** words : [20]
  - (a) Discuss challenges to society and state in India with reference to religious nationalism.
  - (b) Elucidate the liberal and pluralist approaches to the state.
3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
  - (a) Discuss relationship between society and policy.
  - (b) Explain post-modernist approach to the state.
  - (c) Critically analyse the Weberian tradition in Political Sociology.
  - (d) Discuss language and region posing challenges to Indian State.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* in **100** words each : [20]

- (a) Upper caste politics of Hindutva
- (b) New political sociology
- (c) Sociological definition of Politics
- (d) Power elite approach to state
- (e) Concept of authority
- (f) Patriarchy posing challenge to Indian State.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (अ) राजकीय समाजशास्त्राच्या स्वरूप आणि व्याप्तीचे वर्णन करा.
- (ब) राजकीय समाजशास्त्राला मार्क्सचे योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (अ) धार्मिक राष्ट्रवादाच्या संदर्भात भारतातील समाज व राज्यापुढील आव्हानांची चर्चा करा.
- (ब) राज्याचे उदारमतवादी आणि बहुलतावादी दृष्टीकोन विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (अ) समाज आणि राज्यसंस्था यांच्यातील संबंधाची चर्चा करा.
- (ब) राज्याचा उत्तर-आधुनिकतावादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (क) राजकीय समाजशास्त्रातील वेबरच्या परंपरेचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
- (ड) भाषा आणि प्रांत यांनी भारतीय राज्यासमोर उभ्या केलेल्या आव्हानांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा : [20]

- (अ) वरिष्ठ जातींचे हिंदुत्वाचे राजकारण
- (ब) नवीन राजकीय समाजशास्त्र
- (क) राजकारणाची समाजशास्त्रीय व्याख्या
- (ड) राज्याच्या सत्ता-अभिजन दृष्टीकोन
- (इ) अधिकाराची संकल्पना
- (फ) भारतीय राज्याला पुरुषसत्तेचे आव्हान.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-106

M.A. (Sem. I) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

SO-04 : Optional Paper

(Sociology of Maharashtra : Culture and Society)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (i) Discuss various intellectual forces that shaped the history of Maharashtra.
  - (ii) Elucidate various causes of farmer's suicide in Maharashtra.
2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (i) Discuss main issues involved in Samyukta Maharashtra Movement.
  - (ii) Explain the debate over women's education in 19th century Maharashtra.
3. Answer any *two* of the following questions within **250** words each : [20]
  - (i) Examine the causes of declining sex ratio in Maharashtra.
  - (ii) Discuss caste structure in colonial Maharashtra.

P.T.O.

(iii) Explain problems faced by Dalits in early years of Samyukta Maharashtra.

(iv) Write on the impact of Vedokta Rights debate on non-Brahmin movement.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

(i) Class structure in colonial Maharashtra

(ii) Concept of displacement

(iii) Causes of emergence of Shivsena

(iv) Consequences of SEZ

(v) Linguistic reorganization of states

(vi) Critical points in the debate over widow remarriage.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) महाराष्ट्राचा इतिहास घडविणाऱ्या विविध बौद्धिक घटकांवर चर्चा करा.

(ii) महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची कारणे विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.

(ii) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रामधील स्त्री शिक्षणावरील चर्चा स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोनांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) महाराष्ट्रातील घटत्या लिंगदराच्या कारणांचे परीक्षण करा.
- (ii) वसाहतकालीन महाराष्ट्रातील जात रचनेवर चर्चा करा.
- (iii) संयुक्त महाराष्ट्राच्या सुरवातीच्या काळातील दलितांना भेडसावणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.
- (iv) अब्राहमणी चळवळीवरील वेदोक्त हक्कांच्या चर्चेचा झालेला परिणाम सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) वसाहतकालीन महाराष्ट्रातील वर्ग संरचना
- (ii) विस्थापनाची संकल्पना
- (iii) शिवसेनेच्या उदयाची कारणे
- (iv) सेझ (विशेष आर्थिक क्षेत्र)चे परिणाम
- (v) भाषेवर आधारित प्रांतरचना
- (vi) विधवा पुनर्विवाहावरील चर्चेमधील महत्त्वाचे मुद्दे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-201

M.A. (II Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Compulsory Paper-SC-03)

(Introduction to Sociological Theories)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Explain the meaning of middle range theory and discuss R. Merton's contribution to functionalism.
  - (2) Examine C. Wright Mills theory of conflict.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Explain Berger and Luckman's theory of social construction of reality.
  - (2) Elucidate Garfinkel's contribution to Ethnomethodology.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) Explain Radcliffe Brown's concept of structure.
  - (2) Discuss Parson's pattern variable given by Parsons.
  - (3) Discuss A. Schutz's views on stock of knowledge.
  - (4) Examine Dahrendorf's concept of power and authority.

P.T.O.

4. Write any *four* notes of the following within **100** words each : [20]

- (1) Functional pre-requisites
- (2) Malinowski's views on functionalism
- (3) Life world (A. Schutz)
- (4) Concept of Stigma
- (5) Etcetera principle
- (6) Myths as language system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
  - (1) मध्यस्तरीय सिद्धांताचा अर्थ स्पष्ट करून मर्टन यांच्या प्रकार्यवादामधील योगदानावर चर्चा करा.
  - (2) सी. राईट मिल्स यांच्या संघर्षाच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
  - (1) बर्जर आणि लकमन् यांचा वास्तवाच्या सामाजिक घडणीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
  - (2) लोकालेख पद्धतीशास्त्रामधील गारफिंकेल यांचे योगदान लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) रॅडक्लीफ ब्राऊन यांची संरचनेची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - (2) पार्सन्स यांनी दिलेल्या वर्तनाच्या द्विपर्यायी आकृती बंधावर चर्चा करा.
  - (3) शुट्झ यांचे ज्ञानाचा साण यावरील विचारांवर चर्चा करा.
  - (4) डॅहरेनडॉर्फ यांची सत्ता आणि अधिकार या संकल्पना स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा :

[20]

- (1) कार्यात्मक पूर्वावश्यकता
- (2) मॅलिनॉवोस्की यांचे प्रकार्यवादावरील विचार
- (3) जीवजगत (A. Schutz)
- (4) 'स्टिग्मा' ही संकल्पना
- (5) वगैरे वगैरे तत्व (Etcetera principle)
- (6) मिथक एक भाषा व्यवस्था.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-202

M.A. (II Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Compulsory Paper)

(SC-04 : Methodology of Social Research)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) State Comte in notion of positivism. Discuss the limitations of positivism.
  - (2) Examine the feminist critique of positivism.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Discuss the impact of post-modernism and post-structuralism on positivism.
  - (2) Discuss the characteristics of structured interview.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) Elucidate case study method as a strategy of qualitative research.
  - (2) State the characteristics of social survey.
  - (3) State the relevance of triangulation.
  - (4) Discuss the limitations of content analysis.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Objectivity in research
- (2) Vienna circle's positivism
- (3) Falsification (Popper)
- (4) Definition on Triangulation
- (5) Characteristics of Ethnography
- (6) Main arguments of critical theory.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
  - (1) कॉम्ट यांची प्रत्यक्षवादाची संकल्पना स्पष्ट करा. प्रत्यक्षवादाच्या मर्यादांची चर्चा करा.
  - (2) प्रत्यक्षवादावरील स्त्रीवादी चिकित्सेचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
  - (1) प्रत्यक्षवादावरील उत्तर आधुनिकता आणि उत्तर संरचनावाद यांच्या प्रभावाची चर्चा करा.
  - (2) संरचित मुलाखतीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) गुणात्मक संशोधनाचे डावपेच म्हणून व्यष्टी अध्ययन पद्धती विशद करा.
  - (2) सामाजिक सर्वेक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - (3) त्रिकोणीकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - (4) आशय विश्लेषणाच्या मर्यादांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]

- (1) संशोधनातील वस्तूनिष्ठा
- (2) व्हीएन्ना सर्कलचा प्रत्यक्षवाद
- (3) खोडताळावाद (पॉपट)
- (4) त्रिकोणीकरणाची व्याख्या
- (5) लोकालेख पद्धतीची वैशिष्ट्ये
- (6) चिकित्सा सिद्धांताची मुख्य विधाने.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-203

M.A. (II Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-05 : Sociology of Education)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Examine Bourdieu's contribution to Sociology of Education.
  - (2) Discuss the Indian tradition of education in detail.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Explain John Dewey's contribution to the philosophy of education.
  - (2) Evaluate various policies of education in India after independence.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) Discuss Illich's philosophy of education.
  - (2) Examine the contribution of colonial education in India.
  - (3) Examine Gramsci's views on education.
  - (4) Discuss the impact of globalization on education in India.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Parson's views on education
- (2) Importance of Adult Education
- (3) Gender inequality in Indian educational system
- (4) Role of vocational education
- (5) Child labour and education
- (6) Gandhiji's 'Nai Talim'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील बोद्धू यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
  - (2) भारतीय शिक्षण परंपरेची सविस्तर चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जॉन ड्युई यांचे योगदान स्पष्ट करा.
  - (2) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील विविध शैक्षणिक धोरणांचे मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) इलिच (Illich) यांच्या शिक्षणासंबंधी तत्वज्ञानाची चर्चा करा.
  - (2) भारतातील वसाहतवादी शिक्षणाच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
  - (3) ग्रामसी यांच्या शिक्षणासंबंधी विचारांचे परीक्षण करा.
  - (4) भारतातील शिक्षणावर जागतिकीकरणाच्या झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]

- (1) शिक्षणासंबंधी पार्सन्स यांचे विचार
- (2) प्रौढ शिक्षणाचे महत्व
- (3) भारतीय शिक्षणव्यवस्थेतील लिंगभावात्मक असमानता
- (4) व्यावसायिक शिक्षणाची भूमिका
- (5) बालकामगार आणि शिक्षण
- (6) गांधीजींची 'नई तालीम'.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-204

M.A. (II Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(SO-06 : Sociology of Media)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (1) Critically assess the relationship between state and media in India.
  - (2) Discuss how community and nation are constituted in Ramayan serial.
2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (1) Elaborate on how gender and community are constituted in Bollywood Cinema.
  - (2) Critically examine the discourse analysis as a method of media analysis.
3. Answer any *two* of the following questions within **250** words each : [20]
  - (1) Explain the relationship between media and modernity.
  - (2) Write an elaborate note on hegemony in the context of media.
  - (3) Examine propaganda model.
  - (4) Discuss ethnographic method of media analysis.

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following within **100** words each : [20]
- (1) Concept of alternate culture
  - (2) Role of ideology in media
  - (3) Digitalization of Hindi Cinema
  - (4) Impact of globalization on Indian television
  - (5) Concept of 'audience'.
  - (6) Terrorism in transnational cinema.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) भारतातील प्रसारमाध्यमे आणि राज्यसंस्था यामधील परस्परसंबंधाचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
  - (2) रामायण या धारावाहिकेमध्ये समुदाय आणि राष्ट्र यांची जडणघडण कशी घडली आहे यावर चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) बॉलीवुड चित्रपटांमध्ये लिंगभाव आणि समुदाय याची जडणघडण कशी होते हे विशद करा.
  - (2) प्रसार माध्यमांच्या विश्लेषणाच्या 'चर्चा विश्व विश्लेषण' पद्धतीचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (1) प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिकता यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
  - (2) प्रसारमाध्यमांच्या संदर्भात अधिसत्ता यावर सविस्तर टिप लिहा.
  - (3) प्रचार प्रारूपाचे (Propaganda model) परीक्षण करा.
  - (4) प्रसारमाध्यमांच्या विश्लेषणाच्या लोकालेख पद्धती चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) पर्यायी संस्कृतीची संकल्पना
- (2) प्रसारमाध्यमातील विचारप्रणालीची भूमिका
- (3) हिंदी चित्रपटांचे डिजिटलायझेशन
- (4) भारतीय दूरचित्रवाणीवरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव
- (5) 'प्रेक्षकवर्गाची' संकल्पना
- (6) राष्ट्रातील चित्रपटातील दहशतवाद.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-205

M.A. (Part I) (II Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

SO-07 : Health and Society

(Optional Paper)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (1) “Prevention is better than cure.” Explain.
  - (2) Describe Interaction Approach and Conflict Approach on Health and Medicine within sociology.
2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (1) In India, “Health care is the responsibility of state.” Explain in detail.
  - (2) Critically examine the Public Health Programmes in India.
3. Answer any *two* of the following questions within **250** words each : [20]
  - (1) Compare with illustrations the medical and social definitions of sickness and illness.
  - (2) Explain in detail the concepts of ‘Health’ and ‘Disease’.
  - (3) Explain the scope of Health.
  - (4) Explain interrelationship between Health and Society.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Diet and Nutritious Diet
- (2) Ecology of Diseases
- (3) Health as a fundamental right
- (4) Food and Drug Adulteration
- (5) Health Insurance
- (6) Community health problems in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
  - (1) 'आजारावर औषधोपचारापेक्षा प्रतिबंधक उपाय चांगले' — स्पष्ट करा.
  - (2) समाजशास्त्रीय दृष्टिने आरोग्य आणि औषधे या विषयीचा संघर्ष दृष्टिकोन आणि आंतरक्रियावादी दृष्टिकोन सविस्तर विशद करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
  - (1) भारतातील राज्याच्या आरोग्य दक्षतेविषयक जबाबदारी सविस्तर स्पष्ट करा.
  - (2) भारतातील सार्वजनिक आरोग्य कार्यक्रमांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
  - (1) आजार (illness) आणि दुखणे (sickness) यांच्या वैद्यकीय आणि सामाजिक व्याख्याची उदाहरणासहित तुलना करा.
  - (2) 'आरोग्य' आणि 'रोग' या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
  - (3) आरोग्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
  - (4) आरोग्य आणि समाज परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत थोडक्यात टीपा लिहा : [20]

- (1) आहार आणि पोषण आहार
- (2) रोगांचे परिसरशास्त्र (Ecology of Diseases)
- (3) 'आरोग्य हा एक मूलभूत हक्क'
- (4) अन्न आणि औषध भेसळ
- (5) आरोग्य विमा
- (6) भारतातील समुदाय आरोग्य विषयक समस्या.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-206

M.A. (II Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper-SO-08)

Sociology of Labour

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (1) Explain the changing concepts of work and labour.
  - (2) Explain various reasons for regional and transnational migration of labour.
2. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]
  - (1) Discuss the present challenges faced by labour movement in India.
  - (2) Discuss various problems faced by labour in unorganized sector.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) Elaborate on the importance of sociology of labour.
  - (2) Write an essay on any *one* case of organizing labour in unorganized sector.
  - (3) Take a brief review of labour movement in pre-Independent India.
  - (4) Discuss present profile of workers in unorganized sector with reference to age and caste.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* within **100** words each : [20]

- (1) Features of unorganized sector
- (2) Future of Trade Unions in India
- (3) Gender profile of unorganized sector in India
- (4) Problems of transnational migration
- (5) Child labour in India
- (6) Multinational corporations and organized sector.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) काम आणि श्रमाच्या बदलत्या संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) श्रमाच्या प्रादेशिक आणि आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराची विविध कारणे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) भारतातील श्रमिक चळवळीपुढील सध्याच्या आव्हानांची चर्चा करा.
- (2) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांच्या विविध समस्यांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) श्रमाच्या समाजशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (2) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांना संघटित करण्याच्या कोणत्याही **एका** उदाहरणावर निबंध लिहा.
- (3) स्वातंत्र्यपूर्व भारतातील श्रमिक चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (4) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांच्या सध्याच्या वय व जातीनिहाय स्वरूपाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टीपा लिहा : [20]

- (1) असंघटित क्षेत्राची वैशिष्ट्ये
- (2) भारतातील कामगार संघटनांचे भविष्य
- (3) भारतातील असंघटित क्षेत्राचे लिंगभावनिहाय स्वरूप
- (4) आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराच्या समस्या
- (5) भारतातील बालकामगार
- (6) बहुराष्ट्रीय कंपन्या आणि संघटित क्षेत्र.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-301

M.A. (Part-II) (III Sem.) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Compulsory : (SC-05) Application of Research Skills)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) *All* questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) State the guidelines for writing review of literature.
  - (2) Discuss the steps in writing research proposal.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Discuss the types of probability sampling.
  - (2) Differentiate structured and unstructured questionnaire.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) State the relevance of measuring absolute and standard deviation.
  - (2) Examine the role of computers in sociological research.
  - (3) Discuss various steps in report writing.
  - (4) Define data analysis. State the relevance of data analysis in social research.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Non-probability sampling
- (2) Coding in social research
- (3) Identifying Variables
- (4) Test of significance
- (5) Characteristics of good sampling
- (6) Cross tabulation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) संदर्भ साहित्याचा आढावा लिखाणातील मार्गदर्शकतत्वे स्पष्ट करा.
- (2) संशोधनाच्या प्रस्ताव लेखनातील अवस्थांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) संभाव्यता नमुन्याच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- (2) संरचित आणि असंरचित प्रश्नावलीं मधील भेद स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) निव्वळ आणि प्रमाण विचलन मोजण्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) समाजशास्त्रीय संशोधनातील संगणकाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (3) अहवाल लेखनातील विविध अवस्थांची चर्चा करा.
- (4) तथ्य विश्लेषणाची व्याख्या करा. सामाजिक संशोधनातील तथ्य विश्लेषणाचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा : [20]

- (1) गैर-संभाव्यता नमुना निवड
- (2) सामाजिक संशोधनातील सांकेतिकरण
- (3) चलांची ओळख
- (4) लक्षणीयतेची चाचणी
- (5) चांगल्या नमुन्याची वैशिष्ट्ये
- (6) छेदक सारणी (Cross Tabulation)

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-302

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

SC-06 : Compulsory : Sociology of Development

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Elaborate on the modernization theory of development.
- 2) Explain the neo-liberal view of development.

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Explain the concept and significance of social and sustainable development.
- 2) Discuss the feminist approach to development.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

- 1) Discuss the dependency theory of development.
- 2) Elaborate on Schumacher's views on development.
- 3) State the significance of 'Right to Development'.
- 4) Discuss the role of multinational corporations in development.

4. Write notes on any four of the following within 100 words: (20)

- 1) Environmental crises
- 2) Role of NGOs in development

P.T.O.

3) WTO (World Trade Organization)

4) Post-developmentalism

5) Need of development aid

6) Gandhi's views on 'Swadeshi'

(मराठी रूपांतर)

वेळ: 3 तास

एकूण गुण: 80

सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

१) विकासाचा आधुनिकीकरण सिद्धांत विशद करा.

२) विकासाचे नवउदारमतवादी विचार स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

१) सामाजिक आणि शाश्वत विकासाच्या संकल्पना आणि त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

२) विकासाच्या स्त्रीवादी दृष्टिकोणावर चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [20]

१) विकासाच्या अवलंबित्व सिद्धांतावर चर्चा करा.

२) शूमाकर यांचे विकासावरील विचार स्पष्ट करा.

३) 'विकासाचा हक्क' याचे महत्त्व सांगा.

४) विकासातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

प्र. 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]

१) पर्यावरणीय अरिष्ट

२) विकासाच्या संदर्भातील बिगर शासकीय संघटनांची भूमिका

३) जागतिक व्यापार संघटना

४) उत्तर-विकासवाद

५) विकासनिधीची आवश्यकता

६) गांधींचे 'स्वदेशी' बदलचे विचार

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-303

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

Optional : Sociology of Gender (SO-09)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Elucidate on Marxist and Socialist bases of feminism.
  - (2) Discuss the issues of women workers in organized sector.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Elucidate on emergence of women studies.
  - (2) Discuss the state policies of gender equality.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) Examine how gender acts as the structural link between marriage and kinship.
  - (2) Explain participation of women in politics.
  - (3) Discuss the major tenets of liberal feminism.
  - (4) Evaluate the role of media in portrayal of women in India.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words : [20]

- (1) Patriarchal system
- (2) Honour Killing
- (3) Learning outcome and gender
- (4) Women and health
- (5) Communalism and women
- (6) Gender stereotyping and Job.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
(अ) स्त्रीवादाचे मार्क्सवादी व समाजवादी आधार विशद करा.
(ब) संघटित क्षेत्रातील महिला कामगारांच्या समस्यांवर चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
(अ) 'स्त्री अभ्यासाचा उदय' विशद करा.
(ब) लिंगाधारित समानता याविषयीच्या शासकीय धोरणांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
(अ) विवाह आणि नातेसंबंध यामध्ये लिंगभाव हा संरचनात्मक दुवा कसा बनतो याचे परीक्षण करा.
(ब) राजकीय क्षेत्रात महिलांच्या सहभागिते विषयी वर्णन करा.
(क) उदारमतवादी स्त्रीवादाची प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा.
(ड) भारतात स्त्रियांचे सादरीकरण (चित्रण) यातील प्रसार माध्यमांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा :

[20]

- (अ) पिसृसत्तात्मक व्यवस्था
- (ब) इभ्रतीसाठी हत्या (Honour Killing)
- (क) शैक्षणिक निष्पत्ती आणि लिंगभाव
- (ड) स्त्रिया आणि स्वास्थ्य
- (इ) लिंगभाव आणि जमातवाद
- (फ) नोकरीतील लिंगभावात्मक साचेबंदपणा.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-304

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

Optional : SO-10 : Sociology of Dalit and Tribes

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory

ii) Figures to the right indicate full marks

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Discuss Mahatma Jyotiba Phule's Non- Bramhin approach.
- 2) Explain different approaches towards scheduled tribes

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Explain reservation policy of Indian government.
- 2) Elaborate debates on identity politics.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

- 1) Explain untouchability and social deprivation of untouchables.
- 2) Explain the concept of social exclusion.
- 3) Take review of Dalit movement in India .
- 4) Discuss Ghurye's integrationist approach for the study of scheduled tribes.

4. Write notes on any four of the following within 100 words: (20)

- 1) Broken – man theory
- 2) CTA 1871

P.T.O.

- 3) Meaning of stigma
- 4) Nature of denotified and nomadic tribes
- 5) Concept of social justice
- 6) Caste discrimination

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास

एकूण गुण : 80

सूचना : i) सर्वप्रश्न अनिवार्य आहेत.

ii) उजविकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)
  - 1) म. ज्योतिबा फुले यांच्या अब्राह्मणी दृष्टिकोणाची चर्चा करा.
  - 2) अनुसूचित जमातीसंबंधीच्या विविध दृष्टिकोणाचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)
  - 1) भारत सरकारचे आरक्षण धोरण स्पष्ट करा.
  - 2) अस्मितेच्या राजकारणासंबंधीचे विचारविमर्श स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)
  - 1) अस्पृश्यता आणि अस्पृशांची सामाजिक वंचितता स्पष्ट करा.
  - 2) सामाजिक विलगीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 3) भारतातील दलित चळवळीचा आढावा घ्या.
  - 4) अनुसूचित जमातीच्या अभ्यासातील घुर्ये यांच्या एकात्मवादी दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टिपा लिहा. (20)
  - 1) वाताहत झालेली माणसे (ब्रोकन - मॅन) सिध्दांत
  - 2) गुन्हेगार जमाती कायदा- 1871
  - 3) 'कलंका'चा अर्थ
  - 4) भटक्या आणि विमुक्त जातीचे स्वरूप
  - 5) सामाजिक न्यायाची संकल्पना
  - 6) जातीय भेदभाव

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-305

M.A. (III Sem.) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(SO-11 : Sociology of Disaster and Disaster Management)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Elaborate the role of civil society in disaster management.
- 2) Explain the nature of Earthquake. Elaborate its post disaster management.

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Explain the various perspective of disaster management.
- 2) Explain the post disaster management of India.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

- 1) Explain the consequence of nuclear disaster.
- 2) Define disaster and explain the characteristics of disaster.
- 3) Explain the consequence of flood on society.
- 4) Explain the nature war and elaborate the disaster management after war.

P.T.O.

4. Write notes on any four of the following within 100 words:

(20)

- 1) Epidemic
- 2) Consequence of riots
- 3) Industrial disaster
- 4) Disaster management after famines
- 5) Disaster management act 2005
- 6) The role of insurance in disaster management

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(ii) उजवीकडील गुण प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

- 1) आपत्ती व्यवस्थापनात नागरी समाजाची भूमिका विशद करा.
- 2) भूकंप ह्या आपत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करून भूकंपानंतरचे व्यवस्थापन विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

- 1) आपत्ती व्यवस्थापनाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- 2) भारतातील आपत्ती नंतरचे आपत्ती व्यवस्थापन धोरण स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

- 1) आण्विक अपघातांचे दुष्परिणाम स्पष्ट करा.
- 2) आपत्तीची व्याख्या लिहा व आपत्तीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 3) महापुराचे समाजावर होणारे परिणाम विशद करा.
- 4) युद्ध या आपत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा व युद्धानंतरचे आपत्ती व्यवस्थापन विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दापर्यंत टिपा लिहा.

(20)

- 1) साथीचे रोग
- 2) दंगलीचे दुष्परिणाम
- 3) औद्योगिक अपघात
- 4) दुष्काळ नंतरचे आपत्ती व्यवस्थापन
- 5) आपत्ती व्यवस्थापन कायदा २००५
- 6) आपत्ती व्यवस्थापनात विम्याची भूमिका

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-306

M.A. (III Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

(Environment and Society)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following within **500 words : [20]**

- (1) Explain the concept of sustainability and discuss the importance of sustainable development.
- (2) Discuss various forest policies made by the colonial rule.

2. Answer any *one* of the following within **500 words : [20]**

- (1) Elucidate on the problems of urban environment.
- (2) Examine the environmental movements in India.

3. Answer any *two* of the following within **250 words each : [20]**

- (1) Discuss ecofeminist approach to environment.
- (2) Explain causes of environmental pollution.
- (3) Explain the impact of modern technology on land.
- (4) Discuss in brief the environmental laws and State Policies.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words : [20]

- (1) Social Constructionism
- (2) Privatization of Water
- (3) Genetically Modified Food
- (4) Joint Forest Management
- (5) Save Western Ghat Struggle
- (6) Club of Rome Report.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) शाश्वततेची संकल्पना स्पष्ट करा आणि शाश्वत विकासाच्या महत्वाची चर्चा करा.
- (2) वसाहतकालीन राज्याने तयार केलेल्या विविध वनधोरणांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) शहरी/नागरी पर्यावरणाच्या समस्या विशद करा.
- (2) भारतातील पर्यावरणीय चळवळीचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) पर्यावरणाच्या अभ्यासाचा 'पर्यावरणीय स्त्रीवाद' द्या दृष्टीकोणावर चर्चा करा.
- (2) पर्यावरणीय प्रदूषणाची कारणे स्पष्ट करा.

- (3) आधुनिक तंत्रज्ञानाचा जमीनीवरील परिणाम स्पष्ट करा.
- (4) पर्यावरण संबंधीत कायदे व शासकीय धोरणे यांची थोडक्यात चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]

- (1) सामाजिक रचनावाद
- (2) पाण्याचे खाजगीकरण
- (3) जनुकीय पद्धतीने विकसीत केलेले अन्न
- (4) संयुक्त वन व्यवस्थापन
- (5) 'पश्चिम घाट बचाव' संघर्ष
- (6) 'क्लब ऑफ रोम' अहवाल.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-401

M.A. (IV Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Compulsory : SC-07)

(Sociology of Globalization)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) What is Globalization ? State the characteristics of Globalization.
  - (2) Discuss the issues related to transnational migration.
2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
  - (1) Examine Ronald Robertson's theory of Globalization.
  - (2) State the changing role of state in Globalized society.
3. Answer any *two* of the following within **250** words each : [20]
  - (1) "Environmental degradation in an impact of Globalization." Discuss.
  - (2) Examine the role of civil society in resisting Globalization.
  - (3) Discuss the issues of infinite cyberspace.
  - (4) State the brief history of Globalization.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words each : [20]

- (1) Issues of Livelihood in Globalization
- (2) Impact of Globalization on SCs and STs
- (3) Post Globalization
- (4) Women's Movement against Globalization
- (5) Main arguments of Dependency Theory
- (6) Martin Albrow on Globalization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) जागतिकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराशी निगडित प्रश्नांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) रोनाल्ड रॉबर्टसन यांच्या जागतिकीकरण सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- (2) जागतिक समाजातील राज्याची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) “पर्यावरणाचा न्हास हा जागतिकीकरणाचा परिणाम आहे.” चर्चा करा.
- (2) जागतिकीकरणाला प्रतिरोध करण्यातील नागरी समाजाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (3) अमर्याद माहिती जालाच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
- (4) जागतिकीकरणाचा इतिहास संक्षिप्तपणे स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]

- (1) जागतिकीकरणातील उपजीविकेचे प्रश्न
- (2) जागतिकीकरणाचे अनुसूचित जाति-जमातीवरील परिणाम
- (3) उत्तर जागतिकीकरण
- (4) जागतिकीकरण विरोधातील स्त्रियांच्या चळवळी
- (5) परावलंबन सिद्धांताची मुख्य विधाने
- (6) जागतिकीकरणावरचे मार्टीन आल्ब्रो यांचे भाष्य.

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-402

M.A. (II Year) (IV Sem.) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Compulsory : Contemporary Sociological Theories)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any one of the following within 500 words. **(20)**

- 1) Explain views of C.Wright Mills on the critique of Positivism.
- 2) Discuss the contribution of Frankfurt school to Neo- Marxism.

2. Answer any one of the following within 500 words. **(20)**

- 1) Elucidate on Derrida's contribution to Post-structuralism.
- 2) Explain Gramsci's concept of hegemony and civil society.

3. Answer any two of the following within 250 words each. **(20)**

- 1) Explain Derrida's concept of deconstruction.
- 2) Explain relationship between agency and structure according to Giddens.
- 3) Discuss main characteristics of Post- modernism.
- 4) Explain Foucault's views on power and Knowledge.

P.T.O.

4. Write notes on any four of the following within 100 words:

(20)

- 1) Foucault's views about Sexuality
- 2) Types of Capital(Bourdieu)
- 3) Concept of Ideology (Althusser)
- 4) Concept of 'Modernity'
- 5) Meaning of 'Theory'
- 6) Current crisis of Sociology

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. (20)
(अ) सी. राईट मिल्स यांचे प्रत्यक्षवादावरील टीकात्मक विचार स्पष्ट करा.
(ब) फ्रंकफर्ट संप्रदायाचे नव-मार्क्सवादाला असलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. (20)
(अ) डेरिडा यांचे उत्तर-संरचनावादाला असलेले योगदान विशद करा.
(ब) ग्रामसी यांच्या 'अधिसत्ता' व 'नागरी समाज' या संकल्पना स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तर लिहा. (20)
(अ) डेरिडा यांची विरचना ही संकल्पना स्पष्ट करा.
(ब) गिडन्स यांच्या मते कर्ता व संरचना यांच्यात असणारा संबंध स्पष्ट करा.
(क) उत्तर आधुनिकतेच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
(ड) फुको यांचे 'सत्ता' व 'ज्ञानविषयक' विचार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

(20)

- (अ) लैंगिकतेविषयी फुको यांचे विचार
- (ब) भांडवलाचे प्रकार (बौद्धिक)
- (क) विचारप्रणालीची संकल्पना (अल्थुझर)
- (ड) 'आधुनिकता' एक संकल्पना
- (इ) सिद्धांताचा अर्थ
- (फ) समाजशास्त्रातील सद्यस्थितीतील अरीष्टे

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5507]-403

M.A. (IV Sem.) EXAMINATION, 2019
SOCIOLOGY
(SO-12 : Urban Sociology)
(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Define Global Cities and Mega Cities. Explain their features.
- 2) Define urban sociology and discuss its nature and scope.

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Discuss the issues of urban transport in the context of urban environment.
- 2) Explain consumerism in the context of urban culture.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

- 1) Explain the role of the State in planning urban cities.
- 2) Elucidate David Harvey's theory of Urban Sociology.
- 3) Examine caste and gender inequalities in cities.
- 4) Elucidate the problem of noise pollution in cities.

4. Write notes on any four of the following within 100 words: (20)

- 1) Development of urban sociology in India
- 2) Role of NGOs
- 3) Consumerism
- 4) Class
- 5) Migration
- 6) Social movements in cities

P.T.O.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

1) जागतिक शहरे (Global Cities) आणि महानगरे (Mega Cities) यांची व्याख्या लिहा. त्यांची वैशिष्ट्ये विशद करा.

2) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा आणि त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

1) नागरी पर्यावरणाच्या संदर्भात नागरी वाहतूकीच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

2) नागरी संस्कृतिच्या संदर्भात उपभोक्तावाद स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

1) नगरांच्या नियोजनातील राज्याची भूमिका स्पष्ट करा.

2) डेव्हिड हार्वेचा नागरी समाजशास्त्राचा सिध्दांत विशद करा.

3) शहरांमधील जात आणि लिंगभाव आधारीत विषमतांचे परिक्षण करा.

4) शहरांतील ध्वनी प्रदूषणाच्या समस्या विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टिपा लिहा. (20)

1) भारतातील नागरी समाजशास्त्राचा विकास

2) एन.जी.ओ. ची भूमिका

3) उपभोक्तावाद

4) वर्ग

5) स्थलांतर

6) शहरातील सामाजिक चळवळी

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-404

M.A. (Sem. IV) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

SO-14 : Sociology of Social Work

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) Describe history and relevance of social work in India
- 2) Discuss the concept of Social welfare and Social Exclusion regarding social work

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

- 1) State the significations of 'Report Writing' and 'Presentation of report' in social work research.
- 2) Examine development approach and the rights based approach to social work.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

- 1) State the nature of social work to be performed regarding 'Senior Citizens' and children.
- 2) Discuss the nature of correctional work in the field of drug addiction.
- 3) Elaborate the concepts of social security and safety nets.
- 4) Discuss the nature of social work oriented to the people with special needs.

P.T.O.

4. Write notes on any four of the following within 100 words:

(20)

- 1) Social Work regarding Rural Communities
- 2) Social work: and environment
- 3) Social work and human rights.
- 4) Empowerment approach to social work.
- 5) Corporate social responsibility.
- 6) Social group work method.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा.

(20)

- 1) भारतातील समाजकार्याचा इतिहास आणि महत्त्व यांचे वर्णन करा.
- 2) समाजकार्याच्या संदर्भात 'सामाजिक कल्याण' आणि 'सामाजिक बहिष्कार' या संकल्पनांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा.

(20)

- 1) समाजकार्याच्या सामाजिक संशोधनात अहवाल लेखन व अहवालाच्या सादरीकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 2) समाजकार्याच्या विकास दृष्टिकोण व हक्काधारीत दृष्टिकोणाचे परिक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा.

(20)

- 1) वयोवृद्ध नागरिक आणि बालके यांच्या संबंधीचे केले जाणारे समाजकार्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 2) मदत पदार्थाच्या व्यसनाधीनतेविषयी सुधारात्मक कार्याच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- 3) सामाजिक सुरक्षितता आणि सुरक्षित जाळे या संकल्पना विशद करा.
- 4) विशेष गरजू लोकांसाठीच्या सामाजिक कार्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दापर्यंत टिपा लिहा.

(20)

- 1) ग्रामीण समुदायासंबंधीचे समाजकार्य
- 2) समाज कार्य आणि पर्यावरण
- 3) समाजकार्य आणि मानवाधिकार
- 4) समाजकार्याचा सबलीकरण दृष्टिकोण
- 5) कार्पोरेट सामाजिक जबाबदारी
- 6) सामाजिक गट कार्य पद्धती

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-405

M.A. (Sem. IV) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

SO-15 : Human Rights and Social Justice

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

1) Evaluate the Marxist and the New Marxist theories of human rights.

2) Define Social justice. Explain the types of social justice.

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

1) Evaluate the various types of movements in the relation to human rights issues in India.

2) Evaluate the Educational rights in India.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

1) Explain the Various issues of Adivasi.

2) Discuss the Democratic rights in India.

3) Discuss the rights of prisoners in India.

4) Explain the relevance and application of social justice in globalized society.

P.T.O.

4. Write notes on any four of the following within 100 words:

(20)

- 1) Globalization
- 2) Environmental rights
- 3) Application of human rights in globalized Society
- 4) Rights of Children
- 5) Constitutional rights of Minorities
- 6) Civil Society organizations

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा.

(20)

- 1) मानवी हक्कांचा मार्क्सवादी आणि नव मार्क्सवादी सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
- 2) सामाजिक न्यायची व्याख्या लिहा. व सामाजिक न्यायाचे प्रकार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा.

(20)

- 1) भारतातील मानवी हक्कांच्या संदर्भातील विविध प्रकारच्या चळवळींचे मूल्यमापन करा.
- 2) भारतातील शिक्षण हक्क कायद्याचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा.

(20)

- 1) आदिवासींचे विविध प्रश्न स्पष्ट करा.
- 2) भारतातील लोकशाही अधिकारांची चर्चा करा.
- 3) भारतातील कैद्यांच्या अधिकारांची चर्चा करा.
- 4) वैश्विक समाजामध्ये सामाजिक न्यायचे महत्त्व व उपयोजन स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दापर्यंत टिपा लिहा.

(20)

- 1) जागतिकीकरण
- 2) पर्यावरणीय अधिकार
- 3) वैश्विक समाजातील मानवी अधिकारांचे उपयोजन
- 4) बालकांचे अधिकार
- 5) अल्पसंख्याकांचे घटनात्मक अधिकार
- 6) नागरी समाज संघटना

munotes.in

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-406

M.A. (Sem. IV) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

(Optional Paper)

SO-16 : Ethnicity in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any one of the following within 500 words. (20)

1) Write an essay on many voices of nation.

2) Evaluate the crisis of Secularism in India.

2. Answer any one of the following within 500 words. (20)

1) Explain Marxist and Structural functionalist perspectives on ethnicity.

2) Examine the representation of ethnic groups in Hindi cinema.

3. Answer any two of the following within 250 words each. (20)

1) Discuss the language issues in India.

2) Explain the relationship between caste and ethnicity.

3) Discuss the characteristics of nation.

4) Describe major issues in Jharkhand movement.

P.T.O.

4. Write notes on any four of the following within 100 words:

(20)

- 1) Cultural diversity in India.
- 2) Meaning of ethnic resurgence.
- 3) Ethnicity and gender.
- 4) Meaning of Neo- Marxist perspective
- 5) Features of ethnicity by C. Greetz
- 6) Representation of ethnic groups in television serials.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

- 1) राष्ट्राचे अनेक आवाज यावर निबंध लिहा.
- 2) भारतातील धर्मनिरपेक्षतेच्या प्रश्नांची चिकित्सा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

- 1) वाशिंग्टनवरील मार्क्सवादी आणि संरचनात्मक प्रकार्यवादी दृष्टिकोन विशद करा.
- 2) हिंदी सिनेमांमधील वाशिंग्टन समूहाच्या प्रतिनीधित्वाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. (20)

- 1) भारतातील भाषिक प्रश्नांवर चर्चा करा.
- 2) जात आणि वाशिंग्टन यामधील परस्पर संबंध लिहा.

3) राष्ट्राल्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

4) झारखंड चळवळीतील महत्वाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दापर्यंत टिपा लिहा.

(20)

1) भारतातील सांस्कृतिक विविधता

2) वाशिक उठावाचा अर्थ

3) वाशिकता आणि लिंगभाव

4) नव-माक्सवादी दृष्टिकोणाचा अर्थ

5) सी. ग्रिड्ज यांची वाशिकतेची वैशिष्ट्ये

6) दूरचित्रवाणीवरील वाशिक गटाचे सादरीकरण

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5507]-407

M.A. (IV Semester) EXAMINATION, 2019

SOCIOLOGY

Optional Paper : Sociology of Crime

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

(1) Describe the concept of Crime, its characteristics and classification.

(2) Explain Sutherland and Cohen's perspectives to crime.

2. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

(1) Discuss the concept of Alternative Imprisonment. Explain forms of alternative imprisonment.

(2) Discuss the concept of Terrorism and causes of terrorism in India.

3. Answer any *two* of the following within **250** words : [20]

(1) Discuss Demonological concept of crime.

(2) Write an essay on 'Crime against Women'.

(3) Describe meaning of Correction of Criminals and its significance.

(4) Explain Victimological perspective to study crime.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following within **100** words : [20]

- (1) Free Will Theory
- (2) Cyber Crime
- (3) Meaning of Punishment
- (4) Causes of White Collar Crime
- (5) Modern Concept of Crime
- (6) Open Prison.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) गुन्ह्याची व्याख्या सांगून, गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये व वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- (2) सदरलँड आणि कोहेन यांचा गुन्ह्याच्या अभ्यासाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) पर्यायी तुरुंगवासाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) दहशतवादाच्या संकल्पनेवर चर्चा करून, भारतातील दहशतवादाची कारणे स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तरे **250** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) गुन्ह्याची पिशाच्चशास्त्रीय संकल्पना यावर चर्चा करा.
- (2) 'स्त्रियांविरुद्धचे गुन्हे' यावर निबंध लिहा.
- (3) 'कैद्यांची सुधारणा' याचा अर्थ स्पष्ट करून त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (4) गुन्ह्याच्या अभ्यासाचा बळीशास्त्रीय दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा : [20]

- (1) मुक्त इच्छा सिद्धांत
- (2) संगणकीय गुन्हे
- (3) शिक्षेचा अर्थ
- (4) पांढरपेशीय गुन्ह्याची कारणे
- (5) गुन्ह्याची आधुनिक संकल्पना
- (6) खुले कारागृह.

munotes.in